

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

Stockholm 1909, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

N:r 6
Juni

Prenumerationspris:
1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt
och 30 öre pr fjärdedels år.
Lösnummer 10 öre.

För redaktionen:
RUTH GUSTAFSON
Hagagatan 18, IV; 8. g.
STOCKHOLM.

Annonser å sista sidorna
pris 15 öre pr mm.
För expeditionen:
Elin Lindley, Tunnelgatan 1 B, I
Stockholm.

1909

Den internationella rösträtts- alliansens 5:te kongress.

Den i London nyss timade rösträttskongressen är svår att behandla, när det skall ske på en gång översiktligt och kortfattat. Alla dessa rösträttskongresser måste ses under tre olika synvinklar eller, om man hellre vill, de ha tre olika ändamål: först naturligtvis behandlingen av de egentliga föreningsangelägenheterna, därefter den möjlighet de erbjuda för deltagarna att göra sig bekanta med den kvinnliga rösträttsrörelsens läge och metoder i andra länder och då huvudsakligen i det land, där kongressen hålles; samt slutligen den propaganda inom detta land, som kongressens hållande där väntas åstadkomma. Ur alla dessa synpunkter har den nu avhållna kongressen sina alldeles speciella egendomligheter.

Denna kongress var alliansens andra ordinarie 5-årsmöte, vilket ökade mängden av de föreningsangelägenheter, som måste behandlas, till minst det dubbla mot vad som förekommit vid de extra möten som under denna period ägt rum i Köpenhamn och i Amsterdam. Det

skulle väljas en ny styrelse och företas en helt genomgripande stadgerevision. Rörande denna stadgerevision är det endast en enda punkt, som kan ha intresse för en större allmänhet, och jag skall så kort som möjligt söka klargöra dess innebörd.

Då alliansen konstituerades i Berlin år 1904 tog man frågan om vilka organisationer, som kunde få ansluta sig till alliansen, ganska enkelt. Det skulle vara en för varje land; vederbörande förening skulle vara en landsorganisation, den skulle ha arbetet på att skaffa politisk rösträtt åt kvinnorna till sin enda uppgift, och den skulle vara neutral, d. v. s. stå öppen för kvinnor av varje politisk eller religiös trosbekännelse. Samtliga dessa begränsningar har erfarenheten under denna 5 års period visat vara för trånga. I en del länder, ha nya föreningar bildats på annat program än de ursprungliga och delvis också

ANNIE KENNEY. MRS DESPARD. NELLIE KENNEY.

Systrarna Kenney äro textilarbeterskor till yrket och socialdemokrater. Annie Kenney har utträttat ett ofantligt arbete för organisationen bland Englands textilarbeterskor. På senare åren har hon dock ägnat sitt mesta arbete för rösträttsaken och är en av de verksamaste bland suffragetterna och en utomordentlig talarinna.

Mrs Despard tillhör en av Englands rikaste och förnäma släkter. Hon har dock brutit med sin familj för att gå in i den socialdemokratiska rörelsen, för vilkens framgång hon arbetar med energi och entusiasm. För kvinnornas rösträtt kämpar den gamla kvinnan som ordf. i en, vid sidan av suffragetternas, arbetande kvinnlig rösträttsrörelse.

större och inflytelserikare än de gamla organisationerna; detta är fallet i Danmark och först och främst i England. Därnäst visade det sig i sådana länder, där rösträttsrörelsen ännu icke alls hade börjat, att det var svårt, ja omöjligt att bilda en organisation på så inskränkt program som enbart den politiska rösträtten; i länder som Ungern, Bulgarien m. fl. kunde organisationen visserligen upptaga rösträtten såsom sin första programpunkt, men utom denna måste föreningarna — såsom även på sin tid varit fallet i alla andra länder — arbeta på att skaffa kvinnorna bättre undervisning och ökade förvärvsmöjligheter; de blevo icke enbart rösträttsföreningar, utan s. k. kvinnoaksföreningar. Slutligen finnes det sedan 1904 även här i Europa två länder, där kvinnorna numera ha politisk rösträtt, och utom Europa har den numera genomförts i *hela* Australien ävensom i samtliga dess stater, vadan egentliga rösträttsföreningar i dessa länder blivit överflödiga.

Alla dessa svårigheter skulle nu avhjälpas i de nya stadgar. I de länder där den kvinnliga rösträtten redan genomförts, kan numera anslutning till alliansen ske genom en centralkommitté, bildad av alla sådana föreningar inom landet, som ha höjande av kvinnornas borgerliga och ekonomiska ställning i samhället till sin uppgift. För sådana länder, där all kvinnorörelse ännu är i sin början eller där, såsom i Österrike, landets lagar rent av förbjuda kvinnorna att bilda politiska organisationer, har man flera olika sätt att vinna anslutning, svarande mot rörelsens faktiska utvecklingsstadium inom vederbörande land. Största svårighet erbjöd ordnandet av anslutningen för de s. k. »nya föreningarna», d. v. s. föreningar som bildats, sedan en organisation från samma land redan vunnit anslutning. Att inträde i alliansen måste beredas dessa föreningar stod klart för alla; en del av dem äro, som redan nämnts, större och mäktigare än de ursprungliga föreningarna, och varken alliansen själv eller dessa föreningar kunde vara betjänta med, att de såsom hittills skett endast kunde sända ombud utan rösträtt till kongresserna. Å ena sidan riskerade man, att de, om de icke kunde komma med i alliansen på samma villkor som övriga föreningar, kunde bilda en ny internationell organisation, rivaliserande med alliansen; å andra sidan måste man se till, att icke inträdet gjordes så lätt för dem, att det rent av uppmuntrade till bildande av allt flera

landsföreningar, endast baserade på personlig avoghet mot den gamla ledningen, enstaka medlemmars sårade fåfånga eller liknande småaktiga grunder. Striden kom att stå huvudsakligen på två punkter. Den ena gällde, huruvida de nya föreningarna skulle få ansluta sig direkt till alliansen, eller de skulle tvingas att bilda någon sorts federation sins emellan, varigenom nominellt fortfarande endast en organisation från varje land kunde vara medlem av alliansen. Tyvärr segrade här den sista ordningen; som en lycka i olyckan måste det dock betecknas, att den mest kvistiga frågan i avseende på anslutningen, nämligen hur den nationella representationen skulle delas mellan de olika föreningarna, icke överläts till vederbörande föreningar själva att bestämma, utan fastslogs i alliansens stadgar.

Den andra punkten var, vilka egenskaper man skulle begära hos de nya föreningarna för att garantera sig emot att icke i varje land små landsorganisationer sköto upp såsom svampar ur marken. Utom de egenskaper som begäras av alla anslutna medlemmar fordras av dessa »nya» föreningar även,

1) att deras bildande skall bero på divergenser av politisk, religiös eller taktisk natur eller på medlemmarnas kön. — Denna sista bestämmelse kom med för att öppna möjlighet för inträde även för en del »mäns» föreningar för kvinnlig rösträtt, som bildats under de sista åren.

2) att de skola ha ett medlemsantal av åtminstone $\frac{2}{3}$ av den gamla föreningens — såsom medlemmar räknas då endast sådana som betala en personlig årlig avgift direkt eller indirekt till vederbörande landsförening.

Att fordra $\frac{2}{3}$ av den gamla föreningens medlemsantal är enligt min mening väl högt tilltaget; $\frac{1}{3}$ eller högst hälften kunde nog ha räckt; men det gick inte att få igenom; majoriteten menade, att om den nya föreningen icke kunnat uppnå tillnärmelsevis samma storlek som den gamla, så hade det icke varit ett verkligt behov som legat bakom dess bildande, och den fick då vänta tills den lyckats vinna större anslutning.

Anhållan om medlemskap för de nya föreningarna skall skickas till en särskild »anslutningskommitté» bestående av alliansens president och två andra medlemmar (de två andra äro för nästa 4-årsperiod d:r Käthe Schirmacher och undertecknad); denna kommitté skall pröva ansökningarna och ifall de sökande be-

finnas hålla måttet, söka ordna sammanlutningen mellan dem och företa delningen av den nationella representationen, som numera ökats till 12 delegerade från varje land. Lyckas icke detta, d. v. s. vägrar den gamla föreningen att federera med den nya, så går ärendet till den samlade styrelsen, som har att ytterligare pröva skälen för detta vägrande, vara skiljedomare mellan dem och framlägga förslag till slutgiltig ordning; den förening som då vägrar, anses såsom utgången ur alliansen.

Kommittén kan ju svårligen arbeta samlat; den har därför fördelat arbetsområdet sins emellan så att mrs Catt, alliansens ordförande, åtagit sig England och Amerika, d:r Schirmacher Mellanuropa, ifall något dylikt fall yppar sig där, och undertecknad Skandinavien, f. n. enkannerligen Danmark. Det svåra i uppgiften blir att ordna den nationella federationen till alla parters belåtenhet; men som kommitterade härvidlag ha ganska fria händer, får man hoppas att det skall besanna sig vad som står i våra gamla domareregler, att en god och beskedlig domare är bättre än god lag, ty han kan alltid laga efter lägligheten.

Bland övriga internationella angelägenheter, som avgjordes på kongressen, kan märkas antagandet av en internationell *rösträttssång* — melodi till denna skall om möjligt skaffas till nästa kongress — samt ett *rösträttsbanér*, vilket också skall kunna göras i *flaggform*. Ritningarna härtill voro båda svenska; färgerna blevo vitt och guld.

Vidare beslöts: att om ett lands rösträttsorganisation så önskade, skulle alliansen såsom sådan petitionera hos vederbörande lands regering om rösträtt för dess kvinnor;

att om i något land hölles en internationell kongress för något ändamål, som kunde sammanhånga med rösträttsrörelsen, ex. freds-, hälsovårds- eller uppfostringskongresser, vederbörande landsorganisation skulle underrätta alliansens styrelse härom samt om möjligt föreslå lämplig delegerad från alliansen;

att all ny rösträttslitteratur skulle uppföras på en lista i Jus Suffragii (alliansens officiella organ) och helst i ett exemplar skickas till varje annat land;

att vid kongressernas offentliga propagandamöten åtminstone en talare alltid skulle tillåtas yttra sig på landets språk; (de två senaste förslagen voro svenska);

att i varje land en lista skulle uppföras på allt vad kvinnorna där begärde

av lagreformer och förbättringar i deras ställning. —

Resolutionerna (i vilka de olika länderna uppräknas och lyckönskas till vad de gjort eller uppnått sedan senaste kongress) väckte i år ingen opposition, förrän raden kom till England. Där föreslogs det, att man skulle sätta in ett erkännande av de kvinnors tjänster, som låtit sätta sig i fängelse för sakens skull, och detta skulle säkerligen med stor majoritet antagits, ifall ej den engelska organisationen hade protesterat häremot på den grund, att det skulle vara att lägga sig i och fälla dom angående en inhemsk tvistefråga, vilket stred mot alliansens oskrivna lagar. Församlingen böjde sig för denna protest och underlät alltså att ens på minsta sätt uttala sig angående suffragetternas metoder. Nekas kan det ju inte, att ett gillande av dessa alltid skulle ha inneburit åtminstone någon skugga av klander mot den förening, som motsätter sig dessa metoder, och som nu var alliansens värd, och att det såtillvida skulle vara ett inblandande i en enbart nationell stridsfråga, varför det kanske nog var korrektast att göra så, som skedde; men nog misstänker jag, att det var flera än jag som med ledsnad röstade för denna kongressens passivitet. Det är ju så, att lyckas det genomföra den kvinnliga rösträtten i England, så kommer detta att mera än något annat påskynda genomförandet jämväl i de andra länderna; och är det suffragetternas arbete och arbetsmetoder som slutligen här komma att hemföra segern, så äro vi dem i sanning tack skyldiga allesammans.

Den andra huvuduppgiften, som kongressdeltagarna i London hade sig förelagd, var ju också att studera de engelska suffragetternas arbete, de s. k. militanta metoder, stridsmetoder, bråkmetoder eller vad man vill kalla dem, undersöka deras effektivitet i England och taga reda på, om det även för oss andra kunde vara något att lära av dem. Det material vi därvidlag hade till vårt förfogande var för det första deltagande i det stora massmöte i Albert Hall, som hölls av Women Social and Political Union, det största av de engelska suffragettsällskapen, där deras bästa talare fru och frk. Pankhurst m. fl. uppträdde, ock där föredragen också gingo ut på att förklara och försvara deras metoder; dessutom var det också tillfälle att deltaga i en av deras demonstrationer utanför Holloway-fängelset, då en del kvinnliga rösträttsfångar släpptes ut; för det

andra fanns det en hel uppsjö av litteratur, broschyrer och flygblad, som handlade om samma sak, och slutligen hade vi tidningarna, såväl de olika rösträttsbladen som de allmänna tidningarna.

Jag kan lika gärna strax samla mitt omdöme om militanterna i en enda sats: det finns i deras särskilda metoder intet, som med fördel kan användas i andra länder, åtminstone icke i små länder; men inom England tyckas dessa metoder vara de enda fullt effektiva och de äro, så vitt jag kan se, även fullt berättigade.

Det intryck man fick av det stora mötet i Albert Hall var icke oblandat angenämt. Då man gick därifrån var det ett och samma ord man hörde från alla håll för att beteckna det samlade intrycket: frälsningsarmé! Talen voro anlagda på att påverka folks känslor mera än deras förstånd, och det var ett skrån och ett väsen, svängande med flaggor, med näsdukar eller hattar, visslande och bifallsrop, så det var svårt att få öronpljud. Man hade faktiskt i viss mån samma känsla som vid frälsningsarméens möten, att det gällde att genom rent yttre, fysiska medel reta folks nervsystem, så att de till slut icke riktigt visste till sig, och man grep sig själv i att rent instinktmässigt värja sig mot denna retning, göra sig hård för icke att bli medryckt mot sin vilja.

Dessa stora möten ävensom militanternas sätt att med våld eller list bereda sig tillträde till regeringen och till parlamentet, deras avbrytande av motståndares möten, deras fastkedjande av sig själva vid underhusets järngaller eller vid offentliga monument för att få tillfälle att därifrån skrika ut något kort anförande, innan polisen kan hinna att få dem avlägsnade — allt detta och mycket annat är endast reklammetoder, beräknade på att väcka uppseende, att kommenteras i tidningarna och man och man emellan, att sprida kunskapen om kvinnornas krav till de mest indifferentare och liknöjda. Och det tycks ha lyckats fullkomligt. Kvinnornas rösträttsfråga, som till trots för att ett energiskt och organiserat arbete för densamma bedrivits i över 40 år, aldrig hunnit längre än till en liten krets intelligensaristokrater inom alla klasser, är nu känd av varenda man eller kvinna på gatan, och känd som en fullt aktuell sak, som man måste uppmärksamma och ta ställning till för eller emot. Och redan detta är i ett land som England halva segern.

Men de engelska suffragetterna ha också andra och mera direkta metoder att driva fram vår sak — de ha sin mycket aggressiva valpolitik, som för närvarande går ut på ett hänsynslöst motarbetande av regeringens kandidater, vare sig de äro rösträttsvänner eller icke. Denna taktik, som förefaller oss såsom ett avsågande av den gren, man själv sitter på, kan endast förstås ut ifrån engelska partiförhållanden. Under alla de år ett organiserat arbete för kvinnornas rösträtt bedrivits har naturligtvis föreningarnas strävan gått ut på att så småningom skaffa in i underhuset en pålitlig majoritet för saken. Sedan en hel människoålder tillbaka ha kvinnorna i England tagit del i det praktiska valarbetet, hållit möten och drivit husagitation efter engelsk sed och nedlagt ett ofantligt kvantum av arbete och krafter på att hjälpa de olika partiernas kandidater. Till gengäld ha så dessa kandidater lovat dem sitt understöd i parlamentet. Men här ha de engelska kvinnorna gång på gång och år efter år gjort den erfarenheten, att dessa män, som de hjälpt in i parlamentet för att de där skulle tala deras sak, icke väl kommit dit, förrän de sveko kvinnorna. Man får icke härvidlag tänka sig, att dessa hundratals parlamentsmedlemmar samt och synnerligen äro löftesbrytare. Förklaringen ligger i den engelska parlamentarismens natur. En engelsk regering har ju alltid en majoritet i underhuset att stödja sig på, och den *leder* denna majoritet, d. v. s. majoriteten är i alla stora frågor skyldig att rösta med regeringen. Så länge det nu med kvinnornas rösträtt endast gällde att genom en parlamentsomröstning åstadkomma en liten ofarlig demonstration, lät regeringarna riksdagsmännen rösta som de ville utan några partiband; men sedan anhängarna i underhuset vuxit i antal har detta ändrat sig. Regeringarna ha här som annorstädes varit ängsliga för denna invasion av nya väljare; de ha nog också föraktat dem såsom motståndare, rösträttslösa, som de voro, och utan några konstitutionella maktmedel, och så har partilösen utgått: denna sak får ej släppas fram till slutlig behandling förrän regeringen tar upp den. Och den nödvändiga partidisciplinen har tvungit parlamentsmedlemmarna att foga sig.

Det ligger därför en ganska sund och stark logik bakom suffragetternas valfältrop: *mot* den nuvarande regeringen! Och de föra sin kampanj med mycken styrka och framgång. I England går

det aldrig en månad utan ett eller flera fyllnadsväl till parlamentet; så snart ett sådant skall hållas, skicka suffragettföreningarna dit en hel stab av övade valagitatorer, som driva en intensiv agitation mot regeringens kandidat. Lyckas det tränga ut honom — och det lyckas ofta — så förmå de väljarna att skicka in till regeringen brevkort av innehåll, att fast brevskrivaren nu i så och så många år röstat för det liberala partiet, så har han denna gång röstat mot eller underlåtit att rösta, därför att partiet burit sig nedrigt åt mot kvinnorna. Det sades, att efter fyllnadsvalet i Sheffield i slutet av april 5,000 sådana anonyma brevkort inlupit till regeringen.

Att dessa metoder slå an i England och göra verkan där, framgår också av de ofantliga penningbelopp, som stå till rörelsens förfogande. Tänka sig en kvinnlig rösträttsförening med en årsbudget på bortemot en million kronor! Pengarna tyckas strömma in till dem; på det stora mötet i Albert Hall uppgick aftonens insamling — en sådan äger rum vid alla engelska sammanträden — till omkring 14,000 kr. Med så mycket pengar och med en fanatiskt tillgiven skara av arbetskraftiga och arbetsvilliga anhängare bli de en makt, som kan tilltvinga sig segern.

Frk. Christabel Pankhurst sade i sitt anförande i Albert Hall, att när de försökte att tilltvinga sig tillträde till regeringen eller riksdagen, så ansågo de sig vara i sin grundlagsenliga rätt. Den engelska Bill of Rights tillförsäkrar varje engelsman — först och främst de icke röstberättigade — rätten att petitionsvis vända sig till statsmyndigheterna med sina fordringar; när dessa myndigheter nu ville hindra kvinnorna i utövandet av denna rätt och med tillhjälp av administrativ lagstiftning, polisreglementen o. dyl. straffade dem såsom brottslingar, när de sökte att komma fram ändå, så ansågo de sig berättigade att bryta emot en sådan lagstiftning, som själv var olaglig till hela sin anda.

Slutligen är det icke mera än rättvist, när man vill bedöma dessa stridssätt i England, att man också tar reda på, hur det gått till där med genomförandet av andra stora reformer och enkannerligen hur det gick till, då männen genomdrev sin rösträttsfråga. Jag skall här citera ett brev från en engelsk gentleman, som skickades till ett flertal tidningar, och sedan utgavs såsom flygblad; han säger:

»Naturligtvis, då männen ville ha rösträtt, så uppförde de sig inte så

oregerligt som våra kvinnliga vänner. De voro fullkomligt grundlagsmessiga i sin agitation. I Bristol finner jag, att de bara brände upp rådhuset, tullhuset, biskopshuset, uppbördskontoret, 3 fängelser, 4 tullpaviljonger samt 42 privatbostäder och varumagasin, alltsammans på ett fullt grundlagsmessigt och anständigt sätt. Talrika grundlagsmessiga eldsvådor egde rum i närheten av Bedford, Cambridge, Canterbury och Devizes. Fyra män blevo anständigt hängda i Bristol och 3 i Nottingham. Biskopen av Lichfield blev nära på dödad, och ärkebiskopen av Canterbury blev förnärmat, spottad på och med stor svårighet befriad ur händerna på en skrånande och svärjande, rasande och våldsamt pöbelhop. Den tidens suffragister hade en konstitutionell svaghet för biskopar och en vild vandalism emot domkyrkor och biskopshus. Generalstrejk blev proklamerad, och hemligt beväpnande och exercerande började i de flesta stora chartistcentra. Wales gjorde också verkligt uppror, och 9 män dömdes till döden där. I London, Bradford, York, Sheffield, Liverpool, Chester, Taunton, Durham och många andra städer fälldes massor av domar på långt straffarbete. På detta sätt ha männen visat ett utmärkt exempel på konstitutionella metoder i sin agitation för rösträtt. Jag tycker, vi ha alla kvalifikationer för att råda suffragetterna att följa vårt exempel, att vara anständiga och fridsamma i sina metoder så som vi voro det, först då kunna vi lova den vår sympati och vårt understöd.»

Eftersom bråk tycks vara nödvändigt i England för att få fram något i reformväg, så får man väl medgiva att kvinnornas sätt att bråka, jämfört med männens, är av en ganska oskyldig och fridsam natur: —

Rörande det tredje huvudändamålet med kongressen, dess egen propaganda i det land, där den hölls, är det tyvärr icke mycket att säga. Det är icke lätt att ådraga sig allmän uppmärksamhet i en stad, som räknar flera invånare än hela Sverige, och det blev så mycket svårare nu, därför att pressen, som är arg på suffragetterna, men icke kan underlåta att omtala dem, därför att de göra sensation, och folk vilja ha det sensationella, nu hämnades genom att bojkotta kongressen. Emellertid höllos de vanliga mötena, två smärre sådana i St James Hall och ett stort i Albert Hall, två dagar innan suffragetternas. Det senares stora clou var en procession av arbetande kvinnor med deras olika

yrkesemblemer, från kvinnliga läkare och andra akademiker till arbeterskor vid gruvorna och kvinnliga snickare. På gatan lär processjonen ha verkat utmärkt; även dess intågande i hallen successivt genom 5 olika dörrar och dess långa defilerings förbi plattformen fram till deras platser gjorde på mig ett stort intryck. Det är dessa, de direkt skattebetalande kvinnornas ständigt växande skara, som utgör rörelsens stora hävstång; nu liksom på männens rösträttsfrågas tid är det ständigt återkommande lösenordet i England: Taxation without representation is tyranny — ett slagord som till och med mr Asquith en gång i ett mycket obetänksamt ögonblick inskrivit såsom sitt i en minnesbok.

I alla fall — när nu mr Asquith befinner sig i den tredubbla elden från suffragetternas våld, suffragistersnas argumenter och sina egna medgivanden, så kan man ju med mrs Catt i hennes stora tal i St James Hall undra, how he will wriggle out of it, hur han skall kunna vrida sig ifrån det. Och hur alla världens andra statsmän skola kunna vrida sig ifrån det, när raden en gång kommer till dem.

År 1911, då den proportionella rättvisan, antagligen för första gången, skall visa, vad möjligheter den bär i sitt sköte, hoppas vi få den internationella rösträttskongressen hit. Sverige är icke England; det är tvärtom ett land där en församling som denna har alla utsikter att kunna göra ett djupare intryck än nästan något annat. Det allmänna intrycket på kongressen tycktes vara, att Sverige vore det land, som nu först skulle lösa kvinnornas rösträttsfråga, och därför ville de alla hit. De menade sig här kunna göra större, mera omedelbar nytta än någon annanstädes — om de nämligen kunde komma innan det bleve överflödigt.

Vi kunna här lämpligen sluta med en liten historia:

På alla möten, såväl suffragisters som suffragettes, såg man en mycket gammal dam med silvergrå korkskrivslockar. Hon hyllades var hon visade sig av båda partierna, liksom hon själv opartiskt tycktes giva båda sin sympati. Det var den 94-åriga mrs Elmy, den kvinna som på sin tid lyckades framtvinga den högre undervisningens i England öppnande för kvinnor. På den stora festmiddag, som gavs till ära för kongressen, träffade hon på en av de svenska delegaterna och sade med brinnande ögon

åt henne: »Ni är från Sverige? Ni får rösträtt — och jag får uppleva det!»
Ske alltså.

Anna B.-Wicksell.

Vårfantasi.

Denna vår är så sällsamt och kvinnligt blek som en ungmor från förstadens gränder, som en ungmors hand, då den fattig och vek far över ett barnansikte i smek eller stryker små knubbiga händer.

Det är blommor i vår och töser små, men de vandrar så bleka i våren, och blommorna doftar vita och blå men frysende drömmer de in i sin vrå och vinden går matt genom snåren.

Denna vår är så jungfruligt blek och späd och solen står så blyg över staden. Och glittret dansar och leker med den svarta barken på parkens träd och de unga skälvande bladen.

TURE NERMAN.

Konflikterna på arbetsmarknaden.

Det hotande lockoutmolnet har för denna gång åter skingrats och den stora kraftmätningen mellan kapital och arbete blev ogjord, vilket har hälsats med tillfredsställelse.

Det är dock icke alldeles lugnt på arbetsmarknaden.

Inom skrädderibranschen blev det fred i herrskrädderiet, men lagerskrädderiarbetarna avstängdes från arbetet genom lockout från och med den 24 maj. Arbetsgivarna, som äro organiserade under Grossisternas Herrkonfektionsförbund, vilket är anslutet till Svenska Arbetsgivareförbundet, bjödo arbetarna oantagliga villkor, vilka därtill ej någon gång formellt framlagts för arbetarna.

Dessa arbetsgivarnas förslag kunde, som sagts, icke antagas, och så förklarades lockouten, vilken omfattar

omkring 700 arbetare, därutav mellan 400—500 kvinnor. Även linnesömmerskorna blevo utkastade, därför att de voro organiserade. Således stort nit från arbetsgivarnas sida.

De organisationer, som drabbats av denna lockout, äro Uppsala, Landskrona och Stockholms linnesömmerskefackföreningar, lagerskrädderiarbetsdelningarna i Stockholm, Landskrona, Örkeljunga och Vingåker, samt skrädderiarbetsgivarförbundets avd. i Lidköping och Alingsås.

Överallt är det övervägande kvinnor, som äro lockoutade.

Som synes är det grupper av arbetare, vilka sannerligen icke blivit med löneförhöjningar tillgodosedda och vilkas nuvarande löner äro sådana, att man icke behöver diskutera om det berättigade i deras strid för bättre villkor.

Det vore önskligt, att många hustrur, som i hemmen slava med detta arbete, komme till insikt om, huru illa de göra sig själva och andra, då de nu arbeta, trots kamraterna blivit utestängda från arbetet, därför att de föra en energisk kamp att få livsstandard höjd. Genom enighet kan och skall seger ernås även i denna strid.

Moderskydd.

(Forts. fr. n:r 5.)

Det sagda visar, att den offentliga och enskilda välgörelsen har fullt fog och skyldighet att ingripa. Men denna skyldighet blir ännu mer klar, om vi finna, att den tredje vägen, självhjälpen, genom något slag av moderskapsförsäkringskassor, ännu på långa tider ej, eller åtminstone ej ensam kan leda till målet.

För närvarande äro omkr. 500,000 personer inskrivna i sjukkassor. Dessa sjukkassor skulle, om kommun och stat bidroge med en del av utgifterna, lätt kunna utvidgas så, att de även upptoge moderskapsförsäkring inom sitt verksamhetsområde. Och att en sådan utvidgning snart må ske, är ett berättigat önskemål. Men därmed vore dock icke så mycket vunnet för de olyckligast ställda mödrarna. De i sjukkassor för närvarande inskrivna personerna tillhöra nämligen ej de i ekonomiskt hänsende sämst lottade samhällsklasserna. Till sjukkassorna höra huvudsakligen industriarbetare och industriarbeterskor, som genom organisation och sammanhållning tillkämpat sig något så när drägliga levnadsvillkor, dit höra hantverkare, lägre tjänstemän o. s. v. De ekonomiskt sämst lottade klasserna, tjänarinnor, drängar, jordbruksarbetare, skogsarbetare, sömmerskor, lägre handelsbiträden o. s. v. tillhöra endast i ringa utsträckning dessa kassor och särskilt gäller detta kvinnorna.

Att dessa klen betalda personer inom rimlig tid skulle förmå att med egna krafter uppehålla sjuk- och moderskyddskassor är ej antagligt. Med enbart självhjälp kunna väl dessa befolkningslager, där dagsförtjänsten ofta icke räcker mer än till de oundgängligaste behoven, knappast hålla sig uppe vid sådana tillfällen som sjukdom, och än mindre kunna de därjämte ensamma fullgöra de ovan antydda kraven på en riktig barnavård.

Intet av de antydda tre medlen, enskild välgörelse, understöd av stat resp. kommun, eller sjuk- och moderskyddskassor genom egna bidrag synes sålunda böra eller kunna ensamt användas. En kombination av alla tre medlen kan dock säkerligen leda till frågans lösning på lämpligt sätt och inom överskådlig tid. Vid Svenska fattigvårdsförbundets kurs i fattigvård och barnavård i Stockholm den 7—12 januari 1908 framlade jag följande plan. Genom enskilt initiativ och enskild välgörelse bildas ett centralförbund för barnavård och moderskydd. Eventuellt ingår detta förbund som avdelning i Svenska fattigvårdsförbundet. I varje län, i varje större samhälle upprättas på samma sätt lokalavdelningar. Avdelningarna insamla penningmedel, varvid i början huvudsakligen den enskilda välgörelsen anlitas. Sedermera eftersträvas på lämplig tid och på lämpligt sätt understöd i en eller annan form från stadsfullmäktige, kommuner och landsting. Då föreningarnas tillgångar tillåta, upprättas småbarnshem för späda barn och deras mödrar samt för havande kvinnor. Giftnödställda mödrar få understöd i sitt hem. När barnen skola utskrivs från småbarnshemmen, anskaffa föreningarna goda fosterhem åt barnen och lämpliga anställningar åt mödrarna, varvid man i regeln söker ordna det så, att sambandet mellan mor och barn ej avbrytes. De till fosterhem utlämnade barnen övervakas, eventuellt utses förmyndare för barnen. Föreningarna övervaka och tillvarataga barnens och mödrarnas juridiska rätt. Över huvud taget bedriva dessa lokalföreningar, i vilka alla böra ingå, som ömma för nödställda barn och mödrar och som genom personligt arbete, penningbidrag eller dylikt kunna lindra nöden bland dem, ett intensivt barnavårdsarbete ungefär på sätt som jag antytt i Sv. fattigvårdsförbundets tidskr. (1907. Häfte 1) eller så som inom den närmaste tiden kommer att än bättre preciseras av Svenska fattigvårdsförbundets nybildade barnavårdsavdelning i Stockholm.

Samtidigt härmed upprätta föreningarna sjuk- och kvinnoskyddskassor. Genom tal och skrift verkas för allmänna anslutningar till dessa kassor. För de ekonomiskt sämst lottade erlagga föreningarna en viss lämplig del av månadspremierna till kassorna.

För varje i en sådan kassa inregistrerad medlem utbetalar staten ett visst penningbidrag och likaså kommunen (kommunerna befrias ju genom dessa kassor från en avsevärd del av sina fattigvårdsutgifter). Alla sjukkassor, även de nu redan bestående, böra utvidgas till att samtidigt vara kvinnoskyddskassor, men kvinnoskyddskassorna förvaltas särskilt. Ingen man bör få ingå i en sjukkassa utan att samtidigt erlägga avgift till kvinnoskyddskassa. Inträde i sjuk- och kvinnoskyddskassor göres så småningom obligatoriskt för allt större och större del av den i ekonomiskt hänseende svaga befolkningen.

Såsom ovan nämnts torde ett understöd åt fattiga barnaföderskor av 1 kr. om dagen under 10 månader, d. v. s. 300 kr., vara en i någon mån tillräcklig summa. Av dessa 300 kr. erlägger barnafadern 100 kr. (Giftna mödrar komma således att understödjas med 200 kr.) Jag tillåter mig att antaga, att 100 kr. kunna utbetalas på grund av enbart självhjälpsbidragen. De resterande 100 kronorna skulle vara det bidrag till kassorna, som inflöte av offentliga medel, med hälften för staten och hälften för kommuner resp. landsting.

Är, såsom ovan beräknades, antalet behövande mödrar 20,000, så erfordras således för dem av offentliga medel 2,000,000 kr. årligen, varav hälften skulle falla på staten och hälften på kommunerna. Detta är icke någon avskräckande hög siffra, särskilt om man betänker, att det skulle vara ett erastående väl använt kapital, icke minst även därför att genom detta skulle inbesparas en hel del andra offentliga utgifter såsom för sjukvård, fängelser o. s. v.

Nödvändigt är emellertid, att auktoriteter för försäkringsverksamhetens och sjukkasseeväsendets område snarast möjligt ägna frågan en ingående och mer sakkunnig granskning och beräkning, som kan läggas till grund för arbetets upptagande.

Några skola kanske invända, att ett ekonomiskt trygghet av moderskapet för även de ogiftna mödrarna skall öka osedligheten och öka antalet oäkta barn. Men männe den obetänksamma unga kvinnan giver sig åt mannen, emedan hon räknat ut, att hon vid eventuellt havandeskap är skyddad för den sväraste nöden? Det är väl snarare driften och okunnigheten, icke beräkningen, som bringar henne på avvägen. Att beräkning från kvinnans sida härvid icke spelar nämnvärd roll visas ock av en statistisk från Elsass-Lothringen, där antalet oäkta barn sjunkit med 12 proc., sedan den lag trätt i kraft, som tvingar fadern att lämna underhåll åt sitt oäkta barn.

Det understöd, som utdelas till fattiga mödrar, bör ej tilldelas dem direkt, utan genom barn- och kvinnoskyddsföreningarna. Dessa skulle äga att vaka över och noggrannt kontrollera, att hjälpen användes på

det för barnet och modern lämpligaste sättet; dessa skulle äga att än tilldela understödet i hemmet, än intaga modern och barnet å småbarnshem o. s. v. Genom dessa föreningars medverkan kan frågan om hjälp åt nödställda mödrar och barn bliva, väl den bör vara, icke en enbart efter matematiska grunder företagen penningutdelning, utan en omsorgsfullt individualiserad fysisk och etisk omvårdnad om de nödställda kvinnorna och barnen.

Frågan om moderskydd har på sista tiden varit livligt diskuterad i kulturländerna; det som i verkligheten gjorts är dock ganska litet. I Tyskland lämnar flertalet sjukkassor barnsängsunderstöd med samma belopp som den kontanta sjukhjälpen under minst sex veckor (icke ens Tysklands sjukförsäkring omfattar dock de ekonomiskt sämst lottade klasserna). I Österrike lämna sjuk-kassorna barnsängsunderstöd under minst fyra veckor, i Ungern under sex veckor, likaså i Luxemburg. I Norge, Nederländerna, Schweiz äro liknande lagförslag under övervägande. I Sverge finnes, liksom i Italien, endast det stadgandet, att barnaföderskor icke få sysselsättas i industriellt arbete under en tid av fyra veckor efter nedkomsten, såvida ej (enligt den svenska lagen) läkarebetyg styrker, att hon kan göra det utan men. Hur kvinnan under den nödtvungna arbetsvilan skall få sitt uppehälle, därom har man hos oss ej bekymrat sig. I Italien föreligger ett lagförslag om inrättande av moderskapskassor, ur vilka barnaföderskor skulle få ett underhåll under 30 dagar efter nedkomsten med ett belopp, som motsvarar $\frac{2}{3}$ av dagslönen. Arbeterskor i åldern 15—50 år skulle vara obligatoriskt ålagda att ingå i och betala premier till denna kassa, till vilken staten skulle bidraga med omkring en tredjedel av årsutgifterna.

Utom de åtgärder, som vidtagits av de resp. staterna för att skydda och hjälpa fattiga mödrar, äro att nämna de åtgärder, som i olika länder vidtagits av privata välgörenhetsföreningar i samma syfte. Särskilt erkännansvärt och välsignelsrikt har det arbete varit, som i Frankrike utförts av "Mutualité maternelle" och i Tyskland av "Bund für Mutterschutz". En utförlig redogörelse för dessa föreningars verksamhet har en annan författare åtagit sig att lämna i denna tidskrift, varför jag här nöjt mig med ett enkelt omnämnande.

I Sverge har frågan nu rönt sådan uppmärksamhet, att den blivit föremål för en motion i riksdagen. Hr E. V. V. Wawrinsky i andra kammaren motionerade nämligen om en skrivelse till k. m:t angående utredning "huru moderskapsförsäkring må genom statens försorg kunna beredas barnaföderskor". Det är varmt att önska, att riksdagen bifaller denna motion, varigenom den utmor-

dentligt viktiga frågan kan bringas under omsorgsfull granskning.*
(Social Tidskrift.)

I. Jundell.

Frihet åt alla.

Det var i februari 1907 på resa från Arkangelsk till Moskwa. Första eftermiddagen, då tåget stod vid stationen Voshega, utspelades en liten händelse, som på ett rörande sätt återspeglade de känslor som då behärskade det ryska folket. En pojke hade fångat en mängd småfåglar, sparvar, rödstjortar o. a. och stod med två stora korgar fulla vid tåget och ville sälja. En passagerare köpte ett par, och satte dem på sin hand, de lyfte vingarna till flykt och hälsade med en jublande drill den återvunna friheten. Någon nämnde det tändande ordet "svaboda" (frihet). Det samlades en stor hop folk omkring pojken med fåglarna, passagerare, tågbetjäning, bönder, arbetare, alla ville de köpa friheten åt någon. "Frihet åt alla", ljöd det om och om igen med hänförelse. Ack, för somliga var det redan för sent, andra hade under fångenskapen slöat till och visste ej att göra bruk av den nyvunna friheten, men vänliga händer hjälpte dem tillrätta och lyfte dem gång på gång mot det höga. — Det var tydligt, att den lilla händelsen gjort ett djupt intryck, den hade uppeldat sinnena och fått en djupare innebörd än återskänkandet av friheten åt de bevingade små varelserna. Därför kommo också gendarmerna tillstådes, och när tåget satte sig igång, såg jag hur de skingrade folkhoppen. — Men frihetskänslan är stark, som vårfloden spränger den en dag alla band och liksom denna kanske den också kommer att till en tid verka ödeläggande. Utvecklingens gång kan dock ej hejdas, den fortgår med nödvändigheten av en naturlag. Våren är kommen, under storm och strid nalkas en ny tid. Om än reaktionen för ögonblicket tyckes triumfera, så verka tysta krafter på djupet för upplysning och framåtskridande, och en dag skall det stå klart för alla, att Ryssland är framtidens land.

A. G.

* Denna fråga är genom riksdagens beslut föremål för utredning av kungl. yrkesfarkommittén.

Proportionella val. Till artikeln därom i senaste Morgonbris ber förf. få göra följande korrigerings:

Vid vaalexperimentet i n o m g r u p p l i s t a n blev ingen ny räkning företagen efter den på första platsen uppförde K. Detta skulle dock ha skett, sedan det visat sig, att den som den andra i ordningen på K:s listor (grupp I och II) upptagna D icke nådde behöfliga 105 röster (över $\frac{2}{3}$ av partiets rösttal) för att utan proportionellt val föras upp som den andra kandidaten på den slutliga partilistan. Så länge kandidaterna i tur och ordning ha kvalificerad majoritet för att utan proportionellt val uppföras på partilistan, sker nämligen ingen reducering av deras rösttal, men så snart denna kvalificerade majoritet saknas för en kandidat och prop. val alltså måste tillgripas, så skola de grupp-listor, som fått namn placerade, minska i röststyrka i enlighet med formeln: antalet tilldelade platser plus 1. I detta fall skulle alltså rösttalen för grupp I och II, sedan D visats ha för lågt rösttal, delas med 2, vilket åtskilligt sänker gruppernas röstsiffror utan att dock förändra valresultatet i detta fall. Men vi ha ändå ansett rätelsen nödvändig, då den klargör en viktig princip i valmetoden och beklaga slarvet på denna punkt i artikeln, vars innehåll för övrigt på in- tet sätt rubbas.

Emma Gustafson

från Smedjebacken (Morgårdshammar) är känd för våra kamrater landet över. Hon var även sekreterare vid vår senaste socialdemokratiska kvinnokongress och har under olika signaturer medverkat i partipressen och "Morgonbris". I "Stormklockans" 1-maj-nummer hade vår energiska och begåvade kamrat skrivit en artikel om den "Socialdemokratiska ungdomen

och folkbildningsarbetet", vari hon på goda grunder som lärarinna gjorde några reflektioner om vissa moment i religionsundervisningen. För sina frimodiga och ärliga ord har hon nu nödgats att avgå från sin befattning som lärarinna.

Den som ej kan hyckla utan älskar sanningen framför allt, den dömes till svält och nöd.

Så är det i prästväldets land!

Men detta har kraftigare än något befordrat kravet på kyrkans skiljande från skolan, en fordran, som vi kvinnor måste lära att grundligt förstå och energiskt arbeta för dess lösning. Morgonbris sänder med dessa ord sin hjärtliga hälsning till vår kamrat, Emma Gustafson.

Kom ihåg att endast de meningar äro värda att *uttala*, som du känner så starkt att du ville lida för dem. Kom därnäst ihåg, att endast dessa slags meningar äro värda att hos andra bekämpa.

(Ur »Tankar».)

Ellen Key.

En moder.

För "Morgonbris"

av

Hening von Melsted.

Hildur var en blåögd och blond ung kvinna med ett levnadsglatt utseende. Hon hade tjänat på sjukhus, innan hon kom på herrgården, där hon ständigt gick klädd i blå bomullsklänning, som hon brukat på lasarettet, och stärkt vit mössa över håret. Hon verkade så renlig och snygg, och det var en fart och en fläkt över hela hennes person. Alla voro betagna i henne. Hon stod särdeles väl anskrivnen hos sitt herrskap. Och även hennes kamrater i tjänsten trivdes med henne. Både långa Beda och Maja och Kristin, fastän de ogillade, att hon icke var gudligt sinnad och följde dem i kyrkan om söndagarna.

Sommaren var över.

När hösten kom, kunde hennes hemlighet ej längre döljas. Hon erkände för frun, hur det stod till. Hennes matmor hade varit i staden hela dagen. När hon kom tillbaka på kvällen, hade Hildur satt in en brasa och ordnat det så trevligt hon kunde i

fruns rum, hämtat in blommor från orangeriet och satt röda och gula lönlöv i matsalen. Hon var besluten att berätta allt för frun, även om hon skulle bli körd ur tjänsten.

Hennes matmor åhörde henne under tystnad.

Fru Nordh var en lång ståtlig kvinna med starka mörka ögon och lugna rörelser, och hon dolde ett litet leende, när hon hörde på flickan, som talade under tårar. Hon tänkte på hur lika barn människorna äro, när de skola bekänna sina dårskaper...

Hildur hade varit ledig från sjukhuset en afton på vårsidan och besökt en bekant, men tagit miste på tiden, när hon skulle hem. Det hade hänt ett par gånger förr, att hon glömt sig kvar hos en väninna. Nu löpte hon fara att få avsked, om det blev upptäckt, och ringde hon, skulle hon säkert bli antecknad av portvakten. Portvakten var ej vänligt stämd emot henne. Han hade blivit tillbakavisad vid ett par tillfällen för sin närghägenhet.

Och han hade svurit att hämnas.

En stund hade Hildur gått utanför planket på gatan och kämpat med sin ångslan. Så mötte hon en man, som

hon träffat några gånger, då han besökt en patient, som legat intagen på sjukhuset. Då han hörde om hennes belägenhet, frågade han tvekande, om han icke fick erbjuda henne husrum över natten. Först svarade hon nej. Men då framkastade han den förmodan, att hennes frånvaro kanske icke skulle märkas, om hon slapp ringa. Det var sant, ty hon hade icke vakten den natten, och så hade hon följt med i tanke, att det icke kunde vara någon fara. Hon hade ju haft en helt obetydlig bekantskap med mannen, han gjorde ett hederligt intryck, och hon kände sig säker på sig själv.

Att det sedan gick som det gick, och att hon låtit förmå sig att tillhöra honom, det förstod hon knappast.

Nu tiggde hon frun om förlåtelse och bad att hon skulle få stanna, och fru Nordh lovade att tala vid sin man.

Så blev det ordnat.

Hildur skulle få vara kvar i tjänsten.

Jägmästaren sade:

"Flickan ångrar sig, gott, då får hon vara kvar."

Hans hustru invände litet spetsigt, att det icke var mycket mening med att ångra, när...

"Vafalls?"

"Det hjälper ju litet."

"Hon har burit sig åt som en slarva", avgjorde mannen, ty han var en rättänkande natur.

Fru Nordh lät samtalet falla.

Men när det blev bekant bland tjäna- narna, hur det stod till med Hildur och att hon skulle få stanna i tjän- sten, väckte det ogillande. Deras mo- ralbegrepp hindrade dem att hysa överseende. Det ansågs ej heller fint att behöva tjäna samman med en flicka, som befann sig i "omständig- heter".

Deras ovilja yppade sig först däri, att ingen längre talade till Hildur. Så infunno de sig hos frun med långa Beda i spetsen och begärde att slippa ligga i samma rum som Hildur och framkastade sina antydningar om att hon tog in någonting för att bli fri från sitt tillstånd. Det upptäcktes att det var järn hon tog, men det rub- bade icke uppfattningen. Man lagade då om, att Hildur fick sin egen kam- mare, något som emellertid snarare tycktes öka kamraternas hat. De ville aldrig äta samman med henne och gingo aldrig ut i hennes sällskap.

En dag mot julen saknade frun tjugu kronor, som hon haft i en väska, som legat framme. Misstankarna vände sig mot Hildur. En fråga framstäl- lades och det kom till en scen. Hildur ömsom grät, ömsom morskade upp sig och hotade att ta in arrendatorn som vittne på, att frun beskyllt henne för att vara "tjuv".

"Jag har inte sagt, att Hildur stu- lit", svarade frun, "men pengarna funnos, när jag gick ut och nu äro de borta. Jag vet inte, att någon annan varit i rummet än Hildur, då Hildur städat."

"Jag har inte rört dem", försäkrade flickan, "jag har inte... jag..."

"Så får jag tro Hildur, och så tala vi inte mera om det", svarade fru Nordh lugnt.

Vem som tagit penningarna blev icke uppdagat. Men det kom ut, att de försvunnit, ehuru herrskapet ingen- ting sagt. Hildurs kamrater kände till saken och läto henne förstå, att de hört samtalet med frun genom dörren. Då kunde hon ej tåla. Blossande av harm, beskyllde hon dem för att ha tagit penningarna för att rikta miss- tankar mot henne. De svarade, att de voro frälsta och att hennes tillvitel- ser icke kunde träffa dem...

Hade man hört på maken så oför- skämt, menade de.

Efter den dagen kallades Hildur alltid för "tjuven" av dem.

Och när hon på nyåret lämnade går- den för att bege sig till staden, där hon skulle intagas på barnbördshuset, reste hon med den förödmjukande för- nimmelsen att vara misstänkt för stöld, från sin matmor, av vilken hon endast rönt godhet.

Beda, Maja och Kristin stodo på kökstrappan och vinkade med sina förkläden farväl för att häna henne. Men hon vände bort huvudet.

Det var tidigt på morgonen, alla rullgardiner i huset voro ännu nere, den stora hunden kom fram och vifta- de åt henne med svansen, och så reste hon från herrgården i släden med sin koffert bakpå.

(Forts.)

Än en gång smuts- litteraturen.

Det var ett rop i sinom tid detta mot smutslitteraturen och det var på höga tiden man började fästa sina vakande argusögon på denna giftdroppande hydra som har så många missriktad upp- fostrans dödsynd på sitt samvete. Detta gäller isynnerhet den unga, omogna och obildade arbetarflickan, som naturligt- vis själv är oförmögen bedöma vad som henne i läsväg kan vara sunt och nyttigt. Fabriks- och tjänsteflickor i allmänhet läsa ju aldrig en tidning, utom kanske »nyheterna» då och då, men följetongen sluka de och klippa sedan ur för att låna ut till kamrater och gelikar, vilka å sin sida göra sammanledes naturligt- vis. För att nu tala speciellt om följe- tongen, så kan det ju många gånger hända att den är både ofarlig och kanske inte så dålig heller, men det är dock ingen litteratur att rekommendera; fram- förallt har man av den ingenting att lära. Och så är det tendensen. Den unga arbeterskan har nu aldrig fått smak på annat än detta gottköpskram, där de överkligaste händelser skildras som hörde de till ordningen för dagen, och framförallt där »det slutar så bra och de naturligtvis alltid få varann!»

Skulle någon välvillig själ ta sig för att sätta en verkligt nyttig och lärorik bok i handen på henne, så skall han som tack snart få röna det svaret, att det var en förskräckligt torr och tråkig bok, den orkar jag inte läsa och så är det ju ingen kärlek i den... Så miss- riktad och förskämd är hennes smak. Det är nedslående detta, men det är typiskt och sannt. Och skulden är inte hennes. Hennes mor och mormor har läst — om de läst! — sådana i sin

ungdom, på gamla da'r läsa de bibeln. Och hon, trälabarn av trälafolk, som hon är, vet av intet annat.

Men nu får det inte längre vara så. Nu finns det resurser för henne, det gäller bara att hon får upp ögonen för dem. Det gäller för henne att få upp ögonen för sin gränslösa fattigdom och efterblivenhet inte bara materiellt sett. Det gäller för henne att förstå att hon skyddar och tillgodoser sig själv genom att försöka ge sitt liv en ny riktning. Och bara detta att förkasta den nerdragande och ohälsosamma förströelse som ligger i läsandet av dålig litteratur är ett gott steg på vägen mot det bättre. Ty det är inte här frågan om att bara ta utan också att ge henne något, men något bättre, igen. Och i detta fallet är det inte heller förenat med några svårigheter, sådana tillfällen som vi nu ha för såväl andliga studier som skönlitterära för- ströelser. En annan och svårare sida av saken är den, att den unga kvinnan har så liten tid över för läsning, men där vilja är, där är åtminstone alltid litet väg. F. ö. är det ju nu bara fråga att uttränga den dåliga litteraturen och använda åtminstone *den tid* som slösats på denna, rätt.

Därför, om vi bara tar i själva med unga, friska krafter för att höja och lyfta vår nedpåsedda klass så skall och måste det gå. Ty man aktar sig nu- mera att allt för mycket se ned på den intelligenten och rätt medvetne ar- betaren och arbeterskan — han eller hon låter helt enkelt inte se ned på sig.

Det gäller isynnerhet för kvinnan om hon vill komma framåt och uppåt att skaka av sig detta slöhetens, försump- ningens och likgiltighetens nertyngande ok som är så nära besläktat med *dum- heten*, denna tröstlösa makt, mot vilken ju själva gudarna kämpa förgäves.

Julia Ström.

»Broderskap! Vad innebär detta ord? Det innebär familjeprincipen tillämpad på det mänskliga livet. Det innebär, att det finns ett gemensamt mål, varpå hela familjens arbete är riktat; att de, som äro de starkaste och friskaste, ha det största ansvaret och de unga och svaga den lättaste lotten. Det innefattar den höga princip, som, ehuru den kallas specifikt socialistisk, är broder- skapets princip: »Av var och en efter hans förmåga, till var och en efter hans behov.» Detta är principen för en familj grundad på broderskap, och det är detta broderskap, vi hävda, icke som en känslosak, men som ett faktum i naturen.»

A. Besant.

Brevlåda.

Ture Nerman. Hjärtligt tack. Till klubbarna. En mängd brev från arbets- fältet, såväl som andra bidrag, måste stå över emedan Morgonbris' utrymme blivit starkt anlitat.

ETT HJÄRTA OCH EN SJÄL.

Du skall ej vara trösterskan allenast,
som smeker mig till ro från stridens
feberjakt
och bjuder mig vad heligast och renast
du äger av en kärlek, som ej med min
är släkt.

Nej, du skall vara stridskamraten,
vännen min,
som följer mig i kampens brus och vimmel.
Mitt hat skall bliva ditt, min tankes
glöd bli din,
och samma dröm skall oss lysa, samma
himmel.

Då skall vår ro ej längre fattigt bära
den fega glömskans falska, billigt blida
drag
men själva kampen bli till hälg och
vilodag...

Och när vi samman gå i trotsigt unga
lag
till strids, till strids! vid röda flaggors
svaj och slag,
— då vet jag, att du är mitt hjärta
nära!

Einar Norlén.

Arbetarekvinnan och klasskampen.

Arbetareklassens befrielsesträvan från andligt och socialt betryck försvåras och försenas i väsentlig grad genom kvinnornas tillbakadragna liv i tanklös förnöjsamhet. Vad skulle icke vårt parti varit nu, om varje man i ledet tillfört vår rörelse minst en kvinnlig kamrat? Säkerligen hade dessa i sin tur fördubblat våra skaror och denna växelverkan skulle vidgat leden till en oanad räckvidd. Det kan icke förnekas, att kvinnan spelar en betydande roll i vårt samhällsliga liv. Det är nog icke allenast en myt det där om kvinnan, vilken lockade den viljelösa mannen ur paradisdgården. Hur berättigad är icke frågan inför de manliga bedrifterna: "Var är kvinnan?" Världen betvingas av den manliga energien, men kvinnan å sin sida har stort inflytande på mannen. Därutav kommer det sig, att kvinnan kan bli roten till ont, men låt oss icke glömma bort, att hon också av samma orsak är upphovet till allt gott. Kvinnan skulle ge oss en ovärderlig hjälp i agitationen, både i organisations- och kulturarbete. Socialdemokraterna böra upplysas om detta, och lära sig förstå, att med kvinnorna står och faller hela den socialistiska idén. Lika säkert, som kvinnan i egenskap av moder och fostrarinna är den, vilken sammanbinder generationerna, lika säkert blir det hon som skall förmedla övergången från vårt krassa och brutala samhällsliv till ett humant och solidariskt samfund. Att förbise och underskatta kvinnans betydelse i klasskampen och låta denna kraft ligga bunden, är liktydigt med en man, som i stället för att använda en gångbar bro över den strida forsen går i vattnet och omkommer.

Hur ofta får man icke lära av "målmedvetna" arbetare, att kvinnans enda plats är hemmet, d. v. s. vaggan och spisen och att hon icke vill bestiga tröskeln ut till det offentliga livet; men nu har detta redan skett och det tjänar till intet att tala om den saken längre. Hur svårt är det icke för mannen i sin ekonomiska kamp, när kvinnan överstigit gränsen för det kvinnliga arbetet, och hotar att utestänga honom från existensmöjligheter genom underbetald arbetskraft. Kvinnans inträde i det sociala livet är berättigat på många områden, men får dock icke överskrida en naturlig begränsning. I det politiska såväl som det kommunala livet måste kvinnan tillmätas samma medborgerliga rättigheter som mannen.

Vår sorglustiga regering har dock icke fattat detta. Hur långt står icke regeringen Lindman efter det gamla kyrkomöte, som hölls någon gång i vår tidsräknings början, där man beslutade att kvinnan skulle ha en själ och i andligt avseende vara mannen likställd.

Visserligen fattades detta viktiga beslut med endast en rösts majoritet, men vad det betydde, kunna vi ju förstå, om vi läsa Mose lag, paragraf 10, där kvinnan bredvid oxen och åsnan är mannens privata tillhörighet. Ja, där hade kvinnan sin plats, bland den själlösa boskapen och "skulle tiggas i församlingen" och "vara sin man underdånig". Hur befängt är det icke att fordra kvinnans absoluta tystnad i det samhällsliga livet så långt efter hennes erkännande som människa och fordra att hon skall vara sin man underdånig, oavsett hon har någon eller

inte. Lindmans, såväl som hela högerpolitikens, motsträvighet i den kvinnliga rösträttsfrågan är intet annat än klassintressen, som från det hållet på så sätt bevakas.

Om icke nu, så dock i framtiden skulle de socialistiska arbetarna, och icke de konservativa borgarna, vinna genom kvinnornas uppmarsch på den politiska arenan. Kvinnornas eftergivenhet och tålmodighet beror därpå att de icke i samma mån som männen vaknat till ekonomiskt och politiskt verksamhetsliv. Här måste männen hjälpa de få socialistiska kvinnor vi ha i deras hårda arbete.

I det andliga och kulturella livet inta kvinnorna en fastare position än männen. Här visar det sig att hon har tid över från köks- och barnsysslor. Men var finna vi kvinnorna? På våra folkmöten och demonstrationer bildar hon en försvinnande liten minoritet, men i bönhus och kyrkor den stora kompakta majoriteten. Vad som gör att kvinnan så envist håller fast vid gamla seder och bruk är den värdefulla egenskapen, som hon besitter framför mannen, att troget och ståndaktigt hålla ut på den plats där hon blivit ställd. Genom att vinna kvinnorna för socialdemokratin skulle den socialistiska idén vinna bänkförare, som icke så lätt sviktade i hårda och stormfyllda tider. Nu är det kvinnorna som tappert stödjade den fallfärdiga kyrkan och kunde vi rycka undan kyrkan detta stöd skulle präster och smörgåspredikanter sötebrödsdagar vara räknade. I stället för att kvinnorna som mödrar och hustrur många gånger nedtrycka modet hos männen genom sin oförståelse för nya tidens krav, kunde de som kamrater i ledet tillföra de kämpande både mod och kraft genom att stå uppmuntrande och stödjande vid deras sida i grå oväderstider.

Då kvinnan gärna tilltalas av det ytliga och förnäma måste hon i första hand göras klassmedveten. Hur många stackars flickor är det icke, som knappast kunna hålla sig oklanderligt klädda och endast med fattiga föräldrars tillhjälp erhålla sitt dagliga bröd, men ändå inbilla sig att det är något förnedrande, och att de förlora i anseende genom att sluta sig till en fackförening och genom den förbättra sin tillvaro.

Bli kvinnorna klassmedvetna skall människovärdet vakna, och all ängslan för att släppa ut tankarna på ett friare plan försvinna. Blir det oss möjligt att väcka alla de tusende arbetarekvinnornas tankeliv skola vi i dem vinna en oskattbar förstärkning i proletariats andliga och sociala klasskamp.

Einar Ljungberg.

En sång till våren.

Ut, ut från storstadens gator och gränder,

ut till de leende solljusa stränder.

Fram över blånad våg glider så lätt min båt.

Lekande, smekande solstrålar följa, dansa så lätt på den glittrande bölja.

Skönt vore livet, härligt att leva, om icke slavbojan vore så tung

Ut från fabrikernas kvalm och dess dunder, ut till de härliga grönskande lunder.

Kvalda människobröst, höj liksom fågeln din röst! Sjungande, gungande i träden de höga, gläds de åt våren, i solljus sig löga.

Säg lilla fågel, ej ville du byta med människan, trälen en enda dag?

Ut, ut att njuta av våren den unga. Fly, mörka tankar, de dystra, de tunga...

Skön liten skogsblomma står viskar sitt »välkommen, vår!»

Brusande, susande vindarna illa med budskap om våren, ha ej tid att vila.

Först en visit i små sippornas sal, se'n med en hälsning till guld-vivors dal.

Susande vindar, o kunde ni föra en hälsning långt bort till min hembygds dal.

MONA.

På agitation i Blekinge.

Under april företog undertecknad en av soc.-dem. kvinnokongressens arbetsutskott planerad agitationsresa i Blekinge med början den 13 i Sölvesborg och därefter i Mörrum och Veckerum. Dessa möten ha dock samlat allt för litet deltagare för att därvid kunna få någon kvinnoorganisation till stånd.

Nästa plats var Karlshamn, där mötet även var ganska fåtaligt besökt. Men där hade fem intresserade och energiska unga lärarinnor satt sig i spetsen för att återupptaga kvinnoklubben, som existerade där för något år sedan och nu lyckades det också att få de intresserades antal ökat, så att klubben kunde komma i arbete.

I Asarum bildade vi också en liten klubb — endast 10 medlemmar. Men det var visst alla kvinnliga mötesdeltagarna. Denna klubb har ett rikt arbetsfält bland platsens hundratals industriarbeterskor.

Första gången jag hade glädjen att under denna resa få se en fullsatt lokal var i Hällaryd. Under den bästa stämning pågick också mötet och en kvinnoklubb bildades även här.

I Hällaryd hade jag tillfälle lägga en ny erfarenhet till många andra med avseende å arbete och arbetsplatser. Jag besökte platsens stora moderna stenhuggeri. Där voro en del arbetare sysselsatta inom den s. k. verkstaden. Vad man genast ser när man kommer dit in är att luften är uppfylld av ett fint, tungt damm, som uppstår vid bearbetningen av stenen. Några ord, som jag växlade med en arbetare där, skall jag aldrig kunna glömma. Jag uttryckte min förfäran över hur hälsofarligt detta arbete måtte vara och han svarade:

”Ja, många stå inte ut här mer än en månad kanske. Jag har nu varit härinne cirka 3 år och ännu kan jag inte precis säga, att jag känt något men av det — men ingen håller ut i längden.”

”Nå, men yrkesinspektören, vad säger han?”

”Ja, han har varit här ett par gånger och han säger nog hur det borde vara med skyddsanordningar — men det blir inte bättre för det. Han kan ju ingenting bestämma.”

Åh, vilken resignation!

En annan grupp arbetare stå vid sitt arbete nere vid stranden, vid öppna havet, utsatta för himmelens alla vindar och de äro icke alla gånger så milda. Icke ens solen skänker dessa arbetare endast glädje, då den bränner het på den trötta ryggen eller den böjda nacken. För den, som står utanför arbetsplatsen om möjligt ännu mera hälsovådlig, men en arbetare svarar på denna förmodan: ”Nej, här går det nog an — men se verkstaden — den är då en rälighet.” Så få dessa arbetare stå, dag ut och dag in, år ut och år in och endast vänta på sitt oundvikliga öde — en för tidig död!

Och dock skulle en smula makt och myndighet åt yrkesinspektörerna och en förbättrad skyddslagstiftning kunna icke blott rädda många människoliv, utan även göra många arbetsplatser och många yrken mindre avskräckande.

Hur många av alla våra samhällsbevarande element, dessa som endast veta att gruva sig över arbetarnas oförnöjsamhet och pretentioner, när de fordra en rimlig betalning för sitt farliga arbete eller när de fordra effektivt skydd i arbetet — skulle med samma mod och självupoffring kunna gå till ett liknande både själ och kropp krävande arbete. Icke heller kunde dessa arbetare glädja sig åt, att de genom sin flit ökade det nationella välståndet, ty de stora blekingska stenhuggerierna ägas övervägande av utländska kapitalister.

Från Hällaryd ställdes färden till Aryd och Bräkne-Hoby samt Ronneby, där vi hade ett präktigt möte i en vacker templarlokal och där resultatet av mötet också blev en klubb.

I Skönevik och Källinge voro också präktiga möten, fullsatta lokaler. På den senaste platsen var man icke beredd att vid mitt besök bilda klubb. Men våra kamrater där ha infriat sitt löfte att snart rapportera en klubb i alla fall. — Bra gjort!

Så besökte jag Karlskrona. Där finnes en kvinnoklubb — liten, men god — men jag tycktes ej kunna övertyga karlskroniterna, att den lilla klubben behövde bli tillökad.

Tre platser, som jag besökte, där lokalfrågan ännu återstod att lösa, voro Sternö, Åkeholm och Kuggeboda. I Sternö var dock arbetet i gång med ett folkets-hus-företag. Ett levande intresse för arbetarörelsen finnes på dessa platser, men då detta intresse icke har tak över huvudet, är det svårt att hålla samman de organisationer som finnas. Föreningarna få hyra lokal för sina möten hos privatpersoner, som äro så självständiga, så de våga hyra ut. I Åkeholm t. ex. hade en av fackföreningens mest intresserade medlemmar, fru Hilda Engström, gratis upplåtit lokal — sitt eget hem — åt fackföreningen och även för detta och många andra agitationsmöten! Heder åt sådana föreningsmedlemmar!

Sista plats var Olovström och även där hade jag nöjet att få bilda en kvinnoklubb.

Då jag härmed velat samla intrycken från min resa, är det en glädje för mig att uttala ett tack för den beredvillighet och det intresse våra manliga kamrater på alla håll visat genom ordnandet av dessa våra agitationsmöten. På många platser, där organisationerna hade egna musikkåror, bidrog dessa på ett mycket förtjänstfullt sätt att ge en festlig prägel åt mötet. De klubbar, som bildats, hava icke varit stora, men jag fick den uppfattningen, att de som antecknade sig för medlemskap voro intresserade och då komma de nog att stå kvar i klubben. Många partivänner ställde stora förhoppningar på kvinnornas medarbete i vår rörelse även nere i Blekinge. Kamrater! Må dessa förhoppningar bli uppfyllda! Låt oss hjälpa till alla att sprida socialismens sanningar, i synnerhet till kvinnorna!

Och så till sist en hjärtlig hälsning och tack till alla partikamrater i Blekinge för allt mig visat vänligt tillmötesgående.

Eder
Agda Ö—d.

Notiser.

Agitationen i Norrland tager sin början i juli månad och omfattar ett 60-tal platser. Agitatorer bli fruarna Agda Östlund och Ruth Gustafson. Resplaner och närmare meddelanden i nästa nummer.

Nya kvinnoklubbar ha bildats av fru Agda Östlund i Asarum, Karlshamn, Kallinge, Hällaryd, Olovström och Ronneby.

Den 19 juni anordna Stockholms Allm. kvinnoklubb, Södra kvinnoklubben och V. U. ett stort rösträttsmöte i Folkets Hus, A-sal med föredrag av fruarna Kata Dalström och Ruth Gustafson.

Vid samma tillfälle, eller rättare i två dagar, håller Landsföreningen för F. K. P. R. sitt sommarmöte i Stockholm med föredrag och diskussioner i kvinnans rösträttsfråga.

Morgonbris börjar i detta n:r införandet av en väl skriven novell, »En moder» av skriftställaren hr H. von Melsted. Den bör kunna påräkna ett livligt intresse, då den i novellform behandlar den ogifta moderns ställning i samhället.

Detta n:r av Morgonbris bör och kan säljas på alla midsommarmöten och fester. Sprid och agitera för Morgonbris!

Från arbetsfältet.

Från Hasslarps.

Som något meddelande aldrig varit synligt från vår klubb, så får jag taga mig friheten skriva något härifrån.

Visserligen står flertalet kvinnor här på platsen utanför klubben, men de medlemmar som finnas äro alla intresserade för vår gemensamma sak, och till och med ha vi två gamla brödersmedlemmar som alltid bevista såväl möten som fester. Heder åt sådana medlemmar!

Jag skulle ju tala något om vårt arbete här. På sista tiden ha vi varit utö och agiterat, vilket inbragte 4 nya medlemmar. Vidare har en kommitté satt sig i förbindelse med samhällets handlande och begärt att de into nå sälja cigaretter till minderåriga. Även nyheterhetsfrågan har dryftats och en kommitté blivit tillsatt att sätta sig i förbindelse med de kvarvarande verdandisterna för att på nytt uppliva deras loge. Hoppas att alla klubbens medlemmar ingå i densamma.

Den 13 mars hade klubben anordnat fest med paketauktion, vilket inbragte en rätt god behållning.

Den 25 mars hade vi allas vår Kata Dalström här, som talade först om »Kvinnan och socialismen» samt höll diarester, på mångas begäran, sitt åtalade föredrag: »En vidräkning med våra klasslagar». Mötet som pågick i 3 timmar var besökt av 200 personer och lifallet var det livligaste. Det är inte allting man blir bjuden på så präktiga föredrag.

Vidare ha vi blivit representerade i kommunstyrelsen, så här ha vi kommit ett steg fram. Även sände vi ombud till konferensen i Eslöv. Vald blev fru Olivia Olsson, med fru Karolina Nilsson som ersättare.

På grund av att den gamla ordf. namn fortfarande står i minnesboken får jag upplysa, att fru Lundqvist har inte varit ordf. sedan i juli månad. Hon är nu bosatt på annat håll. Styrelse är: fruarna Olivia Olsson (ordf.), Ida Ståhl, Karolina Nilsson, Kristina Fäldt och Bertä Andersson.

Till sist en maning till Hasslarps kvinnor att sluta sig till klubben och ej stå utanför, ty det duger inte. En hälsning till kvinnoklubbarna landet runt från Hasslarps soc.-dem. kvinnoklubb.

O. O.

Brev från Malmberget.

Det skall kanske intressera »Morgonbris» läsare att höra något från denna utpost av klubbar, som är förlagd norr om polcirkeln.

Klubben bildades för cirka 6 eller 7 år sedan under namn av Malmbergets kvinnoförening, men har sedan ändrat namn till Malmbergets soc.-dem. kvinnoklubb. Vad klubben under dess år utträttat är nog inte så mycket, (kanske beroende på dåligt intresse hos Malmbergets kvinnor. Jag håller detta för troligt, annars skulle klubben ha räknat större medlemsiffror i en så stor arbetarcentra som Malmberget. Men glädjande nog så vinna våra idéer allt större ternäng ibland kvinnorna här, i det att vi få hälsa nya medlemmar välkomna vid våra möten.

Söndagen den 21 februari hade klubben arrangerat en fest, varvid förekom tal, sång, musik och deklamation och till sist en tablå, föreställande »Kata», som håller ett föredrag, emigiven av arbetarkvinnor och lagens väktare, och då vår »Kata» börjar att vidröra vår lagstiftande församling stiger lagens väktare (Burken) fram och belägger hennes mun med ett munlås. Efter tablån sjöng en klubbkåror »Vår Kata». Sedan tog en svängom, som varade in på småtimmarna. Behållningen från festen tillföll klubbens kassa i och för agitation.

Till sist vill jag ställa en maning till Malmbergets kvinnor att sluta sig till vår klubb och hjälpa till att arbeta för våra idéer. Det duger ej att ni stå sovande, utan gnugga ömmen ur edra ögon och lär eder förstå att ni ej äro födda till att vara slavinnor. Kasta bort likgiltigheten och

ställ eder sida vid sida med edra kämpande kamrater! Göra ni detta, då skall en ljusare dag gry för oss. Då skola vi ej behöva tänka på morgonlagen — vad ni och våra barn skola få äta. Därför, vakna upp du proletärkvinna och ställ dig in i ledet för jämlikhet, frihet och bröderskapsiden! Det är eder plikt att lösgöra eder från de invanda förhållandena. Blicka omkring och lyssna till de tankar och idéer som susa genom världen och vilja åt eder skapa frihet och lycka! Kom ihåg det, arbetets kvinnor, att förr än ni äro med och hjälpen till, kan icke det idealsamhället näs, som vi alla sträva efter. Slutet eder till våra soc.-dem. kvinnoklubbar och hjälpen till i arbetet! Ty alla ha vi intressen att bevaka. Till sist en hälsning till klubbarna landet runt från Malmbergets soc.-dem. kvinnoklubb.

Anna F—n.

Från Skromberga.

Jag får nu fatta pennan i handen (började man alltid sina brev förr i tiden) för att låta »Morgonbris» läsare höra något om de sista händelserna inom Skromberga kvinnoklubb.

Torsdagen den 25 febr. höll vi ordinarie möte, varvid diskuterades frågan: Vad är ändamålet med kooperationen? Efter en stunds diskussion beslöts teckna två reverser i Kooperativa förbundets folklika samt att till nästa ordinarie möte inbjuda allmänheten till diskussion av samma fråga.

Den 6 mars firade klubben sin 2:dra årsfest och dagen till ära var salen vackert dekorerad. Föredrag hölls av C. W. Schmidt, vilken uppmanade kvinnorna att på alla möjliga sätt skaffa sig upplysning i allmänna samhällsfrågor och att vi bordo följa det soc.-dem. partiprogrammet, ty i så fall blevo de frågor behandlade, som voro av större vikt för tillfället. Vidare påpekades att klubben varit till stor nytta på platsen, vilket bäst bevisades därigenom, att den gjort sig hatad av en del som hålla på den gamla idén att allt nyttigt framtidsarbete bör motarbetas. Så deklamerades av Erika Törnkvist, allt belönat med livliga applåder. Härefter företogs kaffedrickning och samkväm.

En medlem fattades dock vid vår fest, hon hade slutat sin vandring i denna jämmerdal. Vi följde henne till graven söndagen den 7 mars med vårt standar, även fackförningens fana var med och båda partitecknen medföljde in i kyrkan, men blevo av prästen utvisade. Han förklarade att han ej jordfäste något lik under några partitecken. Vi togo saken lugnt och gingo ut ur kyrkan och efter kom prästen ut till graven och jordfäste där den döda. Sedan uppläste kvinnoklubbens ordförande följande verser:

En tråd har brutit ur föreningsbandet
en medlem vigts åt gravens stilla ro,
ett liv har flytt från oss till tysta landet
hon tidigt fick intaga detta bo.

Hav tack för allt vad du på jorden varit,
du saknas nu ibland oss lito var.
Från make, barn och vänner har du farit
och säkert fällas skall för dig en tår.

Ja, sol går bort och rosor vissna
och snart ett stoft vi bli i mull,
då örat har upplöst att lyssna
och livet är ej mera vemodsfullt.

Sov lugnt, vi hälsa dig med vår förening,
du vilas nu från tidens jarm och strid,
du unga vän, ej tolka kan vår mening
en sista hälsning, vile du i frid.

Varefter vi skildes och gingo var och en till sitt med utav sorg blandade känslor.

Torsdagen den 11 mars avhöllo vi offentligt möte, varvid behandlades den bordlagda frågan: Vad är ändamålet med kooperationen? Efter ett långt och lifvrigt föredrag av M. Sjöholm uppstod en livlig diskussion, vari påpekades att enda sättet för arbetar-

na att spara på sina penningar var att insätta dem i de kooperativa affärerna och där göra sina inköp. Vidare gjordes det uttalandet, att alla borde vara med, ty det är inte räts att ett litet fåtal skall ensamma arbeta fram alla förbättringar för den stora massan, utan borde alla inse att de hade en uppgift att fylla.

Så kan jag upplysa att Skromberga kooperativa förening u. p. a. har beslutat teckna 5 reverser i Kooperativa förbundets folklån. Vi hoppas att kvinnorna landet ruot förstå vad saken gäller och på allt sätt hjälpa till att göra blockaden mot Pellerins och Zoniths margarin så effektiv som möjligt, ty på så sätt kunna vi hjälpas åt att arbeta för en drägligare existens.

Till slut vill jag uppmana eder kvinnor landet ruot: förenen eder och kräven eder rösträtt, ty enighet ger styrka!

B. O.

Deje kvinnoklubb

firade sin första årsfest söndagen den 21 februari under en ganska stor tillslutning från allmänhetens sida.

Herr Waldemar Törne från Hagfors höll ett lärcrict och väckande föredrag, och manade kvinnorna att sluta sig till klubben och genom densamma medverka i arbetssklassens kamp för människovärdiga levnadsförhållanden och ett rättvisare samhällsckick.

Efter årsfesten, som avslöts med musik och avsjungande av "Internationalen", vidtog lekar och dans och alla voro glada och belättna.

Klubben har under året hållit flere vällyckade fester, 3 agitationsmöten, 14 ordinarie och 3 extra klubbmöten. Klubben har även under det gångna året skaffat sig en fana och därjämte bidragit till ett standar åt ungdomslogen på platsen samt har deltagit i 3 demonstrationer med fanan.

Till styrelse för det kommande året valdes fru Christina Löf, fröknarna Emma Karlsson, Ida Johansson och Hildur Kilsten.

Med hälsning till alla klubbar.

Christina Löf.

Brev från Kvarnsveden.

Sin första årsfest firade Kvarnsvedens Soc.-dem. Kvinnoklubb söndagen den 4 april. Sedan ordföranden hälsat de närvarande välkomna och Internationalen sjungits, upplästes årsberättelsen, av vilken framgick, att klubben bildades efter ett föredrag av fru Ruth Gustafson från Stockholm den 23 september 1907, därvid 15 medlemmar ingingo. För närvarande har klubben ett 30-tal godkända medlemmar, vilket man får anse som ett mycket ringa antal. Här på Kvarnsveden borde nog klubben vara starkare. Tröts den ringa tillslutningen har klubben ej varit pverksam, utan har den anordnat 5 offentliga diskussionsmöten och 6 föredrag. Den skriftliga propogandan har heller ej varit försummad, utan ha broschyrer hemtagits såväl till försäljning som till gratisutdelning. Likaså Morgonbris.

Klubben var även i stånd att sända ett ombud till Sverges första soc.-dem. kvinnokongress i Stockholm. Vidare ha bildats en syförening samt en sjukfond. Den senaste har redan utbetalt den icke ringa summan av 85 kr. Därjämte har ur klubbens egen kassa utbetalts 55 kr. till välgörande ändamål. En mjölkförening har på klubbens initiativ blivit bildad. Klubben har löst 3 andelar i Folkets Hus på platsen samt 2 andelar i Arbetarebladet. Ekonomien har under den gångna tiden balanserat på en summa av kr. 883: 23.

Som synes av ovanstående ha visserligen ej några storverk blivit utförda, men har man gjort vad man förmått. Sedan årsberättelsen blivit uppläst, sjöngs "Arbetets dött-rar", varpå föredrag hölls av G. Fröman från Falun. Efter en stunds paus med kaffedrickning och deklamation avslöts det hela med ett skådespel: "Det nya", vilket spelades av några klubbmedlemmar. Att döma efter applåderna mottogs allt med livligt bifall av den dock fåtaliga publiken. Senare på kvällen hade anordnats bal.

För klubbarna att rekvirera:

Protokollsböcker Kr. 1:— Stadgar pr 100 st. Kr. 3:—
Matriklar » 2: 50 Medlemskort ... » » » » 2:—
Kassaböcker » 1: 50

Broschyrer:

Arbetskvinnorna och socialismen. Av Fredrik Ström. Pris 10 öre.
Kvinnor, skaffen Eder bildningens och sammanslutningens makt. Av Fredrik Ström (Gratisbroschyr).

Morgonbris. Pris 10 öre.

20 proc. lämnas å 10-öres broschyrer och å »Morgonbris».

Nya broschyrer äro under arbete.

Rekvirera! Gör slut på den upplaga, som nu finnes inne. Sälj broschyren och "Morgonbris".

Verkställande utskottet.

Adr.: Fru Elin Lindley, Tunnelgatan 1 B I, Stockholm.

Ätt nytt arbetsår börjar nu och hoppas vi att under detsamma klubben må växa i styrka både utåt och inåt. Fart i arbetet! In i organisationerna!

Tecknar med hälsning till kamrater landet runt

Anna Johansson.

Brunnsviks Folkhögskolas

4:de vinterkurs börjar den 15 okt. 1909 och pågår till den 1 maj 1910, i huvudsak efter samma plan som hittills. Fast anställda huvudlärare bliva: föreståndaren fil. lic. Karl-Erik Forsslund (naturvetenskap, hälsolära med alkohologi, gymnastik m. m.); fil. kand. Torsten Fogelqvist (kultur- och litteraturhistoria, svenska språket med uppsatsskrivning, stats- och kommunalkunskap); fil. kand. Rikard Sandler (ekonomisk geografi, sociologi, nationalekonomi); ingenjör Aug. Wigert (matematik, fysik, kemi, linearritning); kassör Carl Fegler (matematik, bokförling och formulärskrivning, Kooperation). Dessutom valfri undervisning i manlig och kvinnlig slöjd, frihåndsteckning, ett hems byggnad och inredning, m. m.

Kursavgiften är 40 kr., avgiften för mat, husrum och vedbrand 250 kr. Anmälningstiden utgår 1 juli — men ju förr anmälningar, särskilt av stipendiater inkomma, desto bättre. Anmälan ställes till Brunnsviks Folkhögskolas styrelse, Sörvik.

Utförlig redogörelse för nu pågående och prospekt för nästa vinterkurs kommer att utges senast i början av juni och att i bokhandeln tillhandahållas i form av en årsbok med bidrag av populärvetenskapligt, pedagogiskt och socialt innehåll av skolans lärare. Ett särtryck, innehållande redogörelse och prospekt, sändes naturligtvis på begäran gratis.

Brunnsviks Folkhögskolas Sommarhem, särskilt avsett för det arbetande folket, hålles instundande sommar öppet från 15 juni till 1 sept. Närmare upplysningar härom meddelas av skolans kassör under adress Brunnsviks Folkhögskolas Sommarhem, Sörvik.

Ändringar till minneslistan.

Asarum: Ester Johansson.
Boxholm: Frkn Elin Borg, Sandbacka 3.
Hudiksvall: Fru Hulda Pettersson, Käppuddsgatan 22.
Karlstad: Fru Alma Norsell, Herrhagen 230 II.
Kjävlinge: Fru Wendla Wahlberg.
Kvarnsveden: Frkn Anna Johansson, Karlsörs.

Alla kvinnoklubbar böra tillhöra det socialdemokratiska arbetarpartiet. De klubbar, som ännu icke äro med i partiet, böra snarast upptaga till behandling frågan om anslutning till sina respektive platsers arbetarkommuner.

I varje arbetarhem,

där man vill följa med och förstå

kvinnornas frigörelsesträvanden,

bör

Morgonbris

finnas.

Därför:

Prenumerera på

Morgonbris!

Köp Koop. Syfabriken

==== LINNÉAS ====

tillverkningar. Efterfråga dem i de Koop. affärerna över hela landet!

St. Vattugatan 5, II — STOCKHOLM.

Gynna den kooperativa fabrikskonen.